శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

మహర్షి వేదవ్యాసప్రణీతం శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ దశమస్కంధే చతురశీతితమోఽధ్యాయః ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

శ్రీ రంగరామానుజ మహాదేశికన్

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ దశమస్కంధే చతురశీతితమోఽధ్యాయః ॥

శ్రీశుక ఉవాచ
శ్రుత్వా పృథా సుబలపుత్ర్యథ యాజ్ఞసేనీ
మాధవ్యథ క్షితిపపత్న్య ఉత స్వగోప్యః।
కృష్ణేఽఖిలాత్మని హరౌ ప్రణయానుబంధం
సర్వా విసిస్ముర్వరలమశ్రుకలాకులాక్ష్యః ॥ **1** ॥

ఇతి సంభాషమాణాసు స్త్రీభిః స్త్రీషు నృభిర్నృషు।
ఆయయుర్మునయస్తత్ర కృష్ణరామదిదృక్షయా ॥ **2** ॥

ద్వైపాయనో నారదశ్చ చ్యవనో దేవలోఽసితః।
విశ్వామిత్రః శతానందో భరద్వాజోఽథ గౌతమః ॥ **3** ॥

రామః సశిష్యో భగవాన్ వసిష్ఠో గాలవో భృగుః।
పులస్త్యః కశ్యపోఽత్రిశ్చ మార్కండేయో బృహస్పతిః ॥ **4** ॥

ద్వితస్త్రితశ్చైకతశ్చ బ్రహ్మపుత్రాస్తథాంగిరాః।
అగస్త్యో యాజ్ఞవల్క్యశ్చ వామదేవాదయోఽపరే ॥ **5** ॥

తాన్ దృష్ట్వా సహసోత్థాయ ప్రాగాసీనా నృపాదయః।
పాండవాః కృష్ణరామౌ చ ప్రణేమురిశ్వవందితాన్ ॥ **6** ॥

తానానర్చుర్యథా సర్వే సహరామోఽచ్యుతోఽర్చయత్ ।
స్వాగతాసనపాద్యార్ఘ్యమాల్యధూపానులేపనైః ॥ **7** ॥

ఉవాచ సుఖమాసీనాన్ భగవాన్ ధర్మగుప్తనుః ।
సదసస్తస్య మహతో యతవాచోఽనుశృణ్వతః ॥ **8** ॥

శ్రీభగవానువాచ
అహో వయం జన్మభృతో లబ్ధం కార్త్స్న్యేన తత్ఫలం ।
దేవానామపి దుష్ప్రాపం యద్ యోగేశ్వరదర్శనం ॥ **9** ॥

కిం స్వల్పతపసాం నృణామర్చాయాం దేవచక్షుషాం ।
దర్శనస్పర్శనప్రశ్నప్రహ్వపాదార్చనాదికం ॥ **10** ॥

న హ్యమ్మయాని తీర్థాని న దేవా మృచ్ఛిలామయాః ।
తే పునంత్యురుకాలేన దర్శనాదేవ సాధవః ॥ **11** ॥

నాగ్నిర్న సూర్యో న చ చంద్రతారకా
న భూర్జలం ఖం శ్వసనోఽథ వాఙ్మనః ।
ఉపాసితా భేదకృతో హరంత్యఘం
విపశ్చితో ఘ్నంతి ముహూర్తసేవయా ॥ **12** ॥

యస్యాత్మబుద్ధిః కుణపే త్రిధాతుకే
స్వధీః కలత్రాదిషు భౌమ ఇజ్యధీః ।
యత్తీర్థబుద్ధిః సలిలే న కర్హిచి -
జ్జనేష్వభిజ్ఞేషు స ఏవ గోఖరః ॥ **13** ॥

శ్రీశుక ఉవాచ
నిశమ్యేత్థం భగవతః కృష్ణస్యాకుంఠమేధసః ।
వచో దురన్వయం విప్రాస్తూష్ణీమాసన్ భ్రమద్ధియః ॥ **14** ॥

చిరం విమృశ్య మునయ ఈశ్వరస్యేశితవ్యతాం।
జనసంగ్రహ ఇత్యూచుః స్మయంతస్తం జగద్గురుం ॥ **15** ॥

మునయ ఊచుః
యన్మాయయా తత్త్వవిదుత్తమా వయం
విమోహితా విశ్వసృజామధీశ్వరాః।
యదీశితవ్యాయతి గూఢ ఈహయా
అహో విచిత్రం భగవద్విచేష్టితం ॥ **16** ॥

అనీహ ఏతద్ బహుధైక ఆత్మనా
సృజత్యవత్యత్తి న బధ్యతే యథా।
భౌమైర్హి భూమిర్బహునామరూపిణీ
అహో విభూమ్నశ్చరితం విడంబనం ॥ **17** ॥

అథాపి కాలే స్వజనాభిగుప్తయే
బిభర్షి సత్త్వం ఖలనిగ్రహాయ చ।
స్వలీలయా వేదపథం సనాతనం
వర్ణాశ్రమాత్మా పురుషః పరో భవాన్ ॥ **18** ॥

బ్రహ్మ తే హృదయం శుక్లం తపఃస్వాధ్యాయసంయమైః।
యత్రోపలబ్ధం సద్ వ్యక్తమవ్యక్తం చ తతః పరం ॥ **19** ॥

తస్మాద్ బ్రహ్మకులం బ్రహ్మన్ శాస్త్రయోనేస్త్వమాత్మనః।
సభాజయసి సద్ధామ తద్ బ్రహ్మణ్యాగ్రణీర్భవాన్ ॥ **20** ॥

అద్య నో జన్మసాఫల్యం విద్యాయాస్తపసో దృశః।
త్వయా సంగమ్య సద్గత్యా యదంతః శ్రేయసాం పరః ॥ **21** ॥

నమస్తస్మై భగవతే కృష్ణాయాకుంఠమేధసే।
స్వయోగమాయయాచ్ఛన్నమహిమ్నే పరమాత్మనే ॥ **22** ॥

న యం విదంత్యమీ భూపా ఏకారామాశ్చ వృష్ణయః।
మాయాజవనికాచ్ఛన్నమాత్మానం కాలమీశ్వరం ॥ **23** ॥

యథా శయానః పురుష ఆత్మానం గుణతత్త్వదృక్।
నామమాత్రేంద్రియాభాతం న వేద రహితం పరం ॥ **24** ॥

ఏవం త్వా నామమాత్రేషు విషయేష్వింద్రియేహయా।
మాయయా విభ్రమచ్చిత్తో న వేద స్మృత్యుపప్లవాత్ ॥ **25** ॥

తస్యాద్య తే దదృశిమాంఘ్రిమఘౌఘమర్ష -
తీర్థాస్పదం హృది కృతం సువిపక్వయోగైః।
ఉత్సిక్తభక్త్యుపహతాశయజీవకోశా
ఆపుర్భవద్గతిమథోఽనుగృహాణ భక్తాన్ ॥ **26** ॥

శ్రీశుక ఉవాచ
ఇత్యనుజ్ఞాప్య దాశార్హం ధృతరాష్ట్రం యుధిష్ఠిరం।
రాజర్షే స్వాశ్రమాన్ గంతుం మునయో దధిరే మనః ॥ **27** ॥

తద్ వీక్ష్య తానుపవ్రజ్య వసుదేవో మహాయశాః।
ప్రణమ్య చోపసంగృహ్య బభాషేదం సుయంత్రితః ॥ **28** ॥

వసుదేవ ఉవాచ
నమో వః సర్వదేవేభ్య ఋషయః శ్రోతుమర్హథ।
కర్మణా కర్మనిర్హారో యథా స్యాన్నస్తదుచ్యతాం ॥ **29** ॥

నారద ఉవాచ
నాతిచిత్రమిదం విప్రా వసుదేవో బుభుత్సయా।
కృష్ణం మత్వార్భకం యన్నః పృచ్ఛతి శ్రేయ ఆత్మనః ॥ **30** ॥

సన్నికర్షో హి మర్త్యానామనాదరణకారణం।
గాంగం హిత్వా యథాన్యాంభస్తత్రత్యో యాతి శుద్ధయే ॥ **31** ॥

యస్యానుభూతిః కాలేన లయోత్పత్త్యాదినాస్య వై ।
స్వతోఽన్యస్మాచ్చ గుణతో న కుతశ్చన రిష్యతి ॥ **32** ॥

తం క్లేశకర్మపరిపాకగుణప్రవాహై -
రవ్యాహతానుభవమీశ్వరమద్వితీయం ।
ప్రాణాదిభిః స్వవిభవైరుపగూఢమన్యో
మన్యేత సూర్యమివ మేఘుహిమోపరాగైః ॥ **33** ॥

అథోచుర్మునయో రాజన్నాభాష్యానకదుందుభిం ।
సర్వేషాం శృణ్వతాం రాజ్ఞాం తథైవాచ్యుతరామయోః ॥ **34** ॥

కర్మణా కర్మనిర్హార ఏష సాధు నిరూపితః ।
యచ్ఛ్రద్ధయా యజేద్ విష్ణుం సర్వయజ్ఞేశ్వరం మఖైః ॥ **35** ॥

చిత్తస్యోపశమోఽయం వై కవిభిః శాస్త్రచక్షుషా ।
దర్శితః సుగమో యోగో ధర్మశ్చాత్మముదావహః ॥ **36** ॥

అయం స్వస్త్యయనః పంథా ద్విజాతేర్గృహమేధినః ।
యచ్ఛ్రద్ధయాఽఽప్తవిత్తేన శుక్లేనేజ్యేత పూరుషః ॥ **37** ॥

విత్తైషణాం యజ్ఞదానైర్గృహైర్దారసుతైషణాం ।
ఆత్మలోకైషణాం దేవ కాలేన విసృజేద్ బుధః ।
గ్రామే త్యక్తైషణాః సర్వే యయుర్ధీరాస్తపోవనం ॥ **38** ॥

ఋణైస్త్రిభిర్ద్విజో జాతో దేవర్షిపితృణాం ప్రభో ।
యజ్ఞాధ్యయనపుత్రైస్తాన్యనిస్తీర్య త్యజన్ పతేత్ ॥ **39** ॥

త్వం త్వద్య ముక్తో ద్వాభ్యాం వై ఋషిపిత్రోర్మహామతే ।
యజ్ఞైర్దేవర్ణమున్ముచ్య నిర్ఋణోఽశరణో భవ ॥ **40** ॥

వసుదేవ భవాన్ నూనం భక్త్యా పరమయా హరిం।
జగతామీశ్వరం ప్రార్చ్యః స యద్ వాం పుత్రతాం గతః ॥ **41** ॥

శ్రీశుక ఉవాచ
ఇతి తద్వచనం శ్రుత్వా వసుదేవో మహామనాః।
తానృషీనృత్విజో వవ్రే మూర్ధ్నాఽఽనమ్య ప్రసాద్య చ ॥ **42** ॥

త ఏనమృషయో రాజన్ వృతా ధర్మేణ ధార్మికం।
తస్మిన్నయాజయన్ క్షేత్రే మఖైరుత్తమకల్పకైః ॥ **43** ॥

తద్దీక్షాయాం ప్రవృత్తాయాం వృష్ణయః పుష్కరస్రజః।
స్నాతాః సువాససో రాజన్ రాజానః సుష్ఠ్వలంకృతాః ॥ **44** ॥

తన్మహిష్యశ్చ ముదితా నిష్కకంఠ్యః సువాससః।
దీక్షాశాలాముపాజగ్మురాలిప్తా వస్తుపాణయః ॥ **45** ॥

నేదుర్మృదంగపటహశంఖభేర్యానకాదయః।
ననృతుర్నటనర్తక్యస్తుష్టువుః సూతమాగధాః।
జగుః సుకంఠ్యో గంధర్వ్యః సంగీతం సహభర్తృకాః ॥ **46** ॥

తమభ్యషించన్ విధివదక్తమభ్యక్తమృత్విజః।
పత్నీభిరష్టాదశభిః సోమరాజమివోడుభిః ॥ **47** ॥

తాభిర్దుకూలవలయైర్హారనూపురకుండలైః।
స్వలంకృతాభిర్విబభౌ దీక్షితోఽజినసంవృతః ॥ **48** ॥

తస్యర్త్విజో మహారాజ రత్నకౌశేయవాससః।
ససదస్యా విరేజుస్తే యథా వృత్రహణోఽధ్వరే ॥ **49** ॥

తదా రామశ్చ కృష్ణశ్చ స్వైః స్వైర్బంధుభిరన్వితౌ।
రేజతుః స్వసుతైర్దారైర్ఋషీవేశౌ స్వవిభూతిభిః ॥ **50** ॥

ఈజేఽనుయజ్ఞం విధినా అగ్నిహోత్రాదిలక్షణైః।
ప్రాకృతైర్వైకృతైర్యజ్ఞైర్ద్రవ్యజ్ఞానక్రియేశ్వరం ॥ **51** ॥

అథర్త్విగ్భ్యోఽదదాత్ కాలే యథామ్నాతం స దక్షిణాః।
స్వలంకృతేభ్యోఽలంకృత్య గోభూకన్యా మహాధనాః ॥ **52** ॥

పత్నీసంయాజావభృథ్యైశ్చరిత్వా తే మహర్షయః।
సస్నూ రామహ్రదే విప్రా యజమానపురఃసరాః ॥ **53** ॥

స్నాతోఽలంకారవాసాంసి వందిభ్యోఽదాత్తథా స్త్రియః।
తతః స్వలంకృతో వర్ణానాశ్వభ్యోఽన్నేన పూజయత్ ॥ **54** ॥

బంధూన్ సదారాన్ ససుతాన్ పారిబర్హేణ భూయసా।
విదర్భకోసలకురూన్ కాశికేకయసృంజయాన్ ॥ **55** ॥

సదస్యర్త్విక్సురగణాన్ నృభూతపితృచారణాన్।
శ్రీనికేతమనుజ్ఞాప్య శంసంతః ప్రయయుః క్రతుం ॥ **56** ॥

ధృతరాష్ట్రోఽనుజః పార్థా భీష్మో ద్రోణః పృథా యమౌ।
నారదో భగవాన్ వ్యాసః సుహృత్సంబంధిబాంధవాః ॥ **57** ॥

బంధూన్ పరిష్వజ్య యదూన్ సౌహృదాత్ క్లిన్నచేతసః।
యయుర్విరహకృచ్ఛ్రేణ స్వదేశాంశ్చాపరే జనాః ॥ **58** ॥

నందస్తు సహ గోపాలైర్బృహత్యా పూజయార్చితః।
కృష్ణరామోగ్రసేనాద్యైర్న్యవాత్సీద్ బంధువత్సలః ॥ **59** ॥

వసుదేవోఽంజసోత్తీర్య మనోరథమహార్ణవం।
సుహృద్వృతః ప్రీతమనా నందమాహ కరే స్పృశన్ ॥ **60** ॥

వసుదేవ ఉవాచ
భ్రాతరీశకృతః పాశో నృణాం యః స్నేహసంజ్ఞితః।
తం దుస్త్యజమహం మన్యే శూరాణామపి యోగినాం ॥ **61** ॥

అస్మాస్వప్రతికల్పేయం యత్ కృతాజ్ఞేషు సత్తమైః।
మైత్ర్యర్పితాఫలా వాపి న నివర్తేత కర్హిచిత్ ॥ **62** ॥

ప్రాగకల్పాచ్చ కుశలం భ్రాతర్వో నాచరామ హి।
అధునా శ్రీమదాంధాక్షా న పశ్యామః పురః సతః ॥ **63** ॥

మా రాజ్యశ్రీరభూత్ పుంసః శ్రేయస్కామస్య మానద।
స్వజనానుత బంధూన్ వా న పశ్యతి యయాంధదృక్ ॥ **64** ॥

శ్రీశుక ఉవాచ
ఏవం సౌహృదశైథిల్యచిత్త ఆనకదుందుభిః।
రురోద తత్కృతాం మైత్రీం స్మరన్నశ్రువిలోచనః ॥ **65** ॥

నందస్తు సఖ్యుః ప్రియకృత్ ప్రేష్ణూ గోవిందరామయోః।
అద్య శ్వ ఇతి మాసాంస్త్రీన్ యదుభిర్మానితోఽవసత్ ॥ **66** ॥

తతః కామైః పూర్యమాణః సవ్రజః సహబాంధవః।
పరార్ధ్యాభరణక్షౌమనానానర్ఘ్యపరిచ్ఛదైః ॥ **67** ॥

వసుదేవోగ్రసేనాభ్యాం కృష్ణోద్ధవబలాదిభిః।
దత్తమాదాయ పారిబర్హం యాపితో యదుభిర్యయౌ ॥ **68** ॥

నందో గోపాశ్చ గోప్యశ్చ గోవిందచరణాంబుజే।
మనః క్షిప్తం పునర్హర్తుమనీశా మథురాం యయుః ॥ **69** ॥

బంధుషు ప్రతియాతేషు వృష్ణయః కృష్ణదేవతాః।
వీక్ష్య ప్రావృషమాసన్నాం యయుర్ద్వారవతీం పునః ॥ **70** ॥

జనేభ్యః కథయాంచక్రుర్యదుదేవమహోత్సవం ।
యదాసీత్తీర్థయాత్రాయాం సుహృత్సందర్శనాదికం ॥ **71** ॥

॥ ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం
దశమస్కంధే ఉత్తరార్ధే తీర్థయాత్రానువర్ణనం నామ చతురశీతితమోఽధ్యాయః ॥